
Segítő kutyák az ember szolgálatában*

Paulovics Anita*

A tanulmány célja bemutatni és elemezni a segítőkutyákra vonatkozó hazai jogi szabályozást. Elsőként 2009-ben jelent meg a segítőkutyák képzését és alkalmazását szabályozó miniszteri rendelet. A miniszteri rendelet elfogadása óta a segítőkutyákkal kapcsolatos jogi szabályozás számos alkalommal változott. Ebben a folyamatban kiemelkedő szerepe volt az alapvető jogok biztosának, aki több jelentésében is foglalkozott a segítő kutyákra vonatkozó szabályozás problémás pontjaival. A tanulmány a jogi szabályozás változását mutatja be, valamint azokat a problematikus pontokat, amelyek a jövőben megoldásra várnak.

Kulcsszavak: segítő kutya, fogyatékos személy, Alapvető jogok biztosa

Assistance dogs in the service of people

The aim of the study is to present and analyse Hungarian legal regulations concerning assistance dogs. In 2009 a ministerial decree was adopted about the training and usage of assistance dogs. The legal regulation changed several times since the adoption of the ministerial decree. In this process, the Commissioner for Fundamental Rights of Hungary had an important role, who dealt with the problematical points in several reports. The article presents the change of legal regulation and the problematical points, which has to be upgraded in the future.

Keywords: assistance dog, person with a disability, Commissioner for Fundamental Rights of Hungary

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2022.2.2021>

1. Bevezető

Az esélyegyenlőség biztosítása fontos a valamilyen szempontból hátrányos helyzetben lévők számára ahhoz, hogy a társadalomban másokhoz hasonló, illetve azonos esélyekkel vegyenek részt. Az alapvető jogok megkülönböztetés nélküli biztosítása az állam Alaptörvényből származó alkotmányos kötelezettsége. Az Alaptörvény XV. cikke rögzíti, hogy *„Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”* Ugyancsak rendelkezik

* Jelen tanulmány Prof. Dr. Prugberger Tamás egyetemi tanár 85. születésnapja alkalmából készült, tisztelegve az Ünnepelt oktatói-tudományos munkássága előtt.

* Intézetigazgató egyetemi tanár, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Államtudományi Intézet.

az Alaptörvény az esélyegyenlőség kérdéséről, amikor kimondja, hogy „Magyarország az esélyegyenlőség és társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.” A segítő kutyákkal kapcsolatos jogi szabályozás bemutatása és elemzése szempontjából a fenti rendelkezéseknek az esélyegyenlőség fogyatékos személyek számára történő biztosítása miatt van kiemelt jelentősége. Hangsúlyozandó, hogy a fogyatékos személyek esélyegyenlőségének biztosítását garantáló jogi szabályozás terjedelmes és komplex, jelen tanulmányban ebből kizárólag azokat a kérdéseket érintjük, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a segítő kutyák alkalmazásával kapcsolatos jogi szabályozás ismertetéséhez, illetve elemzéséhez.

2. A fogyatékos személyekre vonatkozó jogi szabályozás

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról külön törvény (a továbbiakban: Fot.) rendelkezik.¹ A törvény a hazai szabályozásban kiemelkedő jelentőségű, alapelvei és célkitűzései kétségtelenül összhangban vannak az alapvető emberi jogokkal, „ám az sem kétséges, hogy elfogadása és kihirdetése a szükséges folyamatnak csupán elindítója, a tényleges esélyegyenlőség biztosításának csak első lépése lehetett”². A szabályozásban nem lehet figyelmen kívül hagyni az ENSZ által elfogadott Fogyatékosokkal élő személyek jogairól szóló Egyezményt sem, amely hazánkban törvénnyel került kihirdetésre³. Mögöttes szabályként ugyanakkor a fogyatékos személyekre is vonatkozik az egyenlő bánásmód törvény⁴ (a továbbiakban: Ebktv.). A segítő kutyák képzésének, alkalmazásának szabályait külön miniszteri rendelet⁵ tartalmazza.

A Fot. rögzíti, hogy a törvény célja a fogyatékos emberek hátrányainak enyhítése, esélyegyenlőségük megalapozása, mivel a fogyatékos emberek a társadalom egyenlő méltóságú tagjai, akik a mindenkit megillető jogokkal és lehetőségekkel csak jelentős nehézségek árán, vagy egyáltalán nem képesek élni. Kiemelendő ezzel kapcsolatban, hogy az emberi méltósághoz való jogot az Alaptörvény rögzíti minden embert megillető veleszületett jogként. Az alkotmánybíróság értelmezése szerint az emberi méltósághoz való jog magából az emberi mivoltból fakad, és azon kevés alapjog közé tartozik – ha nem az egyetlen – amely korlátozhatatlan. Az emberi méltóságnak ismert olyan értelmezése is, amely szerint az emberi méltósághoz való jog többet jelent más alkotmányos jognál, „az emberi méltóság az alkotmányos jogok alapja.”⁶ A fogyatékos személyek vonatkozásában az emberi méltósághoz való jog teljeskörű érvényesülésének különös jelentősége van.

¹ 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról.

² Szauder Erik: Esélyegyenlőség és törvénykezés. *Iskolakultúra*, (2002) 11., 97. o.

³ 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékosokkal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről.

⁴ 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról.

⁵ 27/2009. (XII. 3.) SZMM rendelet a segítő kutyák kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályairól.

⁶ Bragyova András: *Az új Alkotmány egy koncepciója*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, MTA Állam- és Jogtudományi Intézet, Budapest, 1995. 70. o.

A fogyatékos személy fogalmát a Fot. határozza meg. Eszerint „fogyatékos személy: az a személy, aki tartósan vagy véglegesen olyan érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi, pszichoszociális károsodással – illetve ezek bármilyen halmozódásával – él, amely a környezeti, társadalmi és egyéb jelentős akadályokkal kölcsönhatásban a hatékony és másokkal egyenlő társadalmi részvételt korlátozza vagy gátolja.⁷ A Fogyatékos személyek jogairól szóló egyezményben a fogalom hasonló tartalommal, de más megfogalmazással szerepel. Eszerint: fogyatékossgal élő személy, minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, szellemi vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását⁸. A Fot. rögzíti a fogyatékos személyeket megillető jogokat, melyek a teljesség igénye nélkül a következők: jog az akadálymentes és biztonságos környezetre, jog a közérdekű információkhoz való egyenlő esélyű hozzáférésre, jog a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférésre, jog a közlekedési rendszerekhez való biztonságos hozzáférésre, valamint jog a támogató szolgálat és segédeszköz igénybevételére. A Fot. a közszolgáltatásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatban nevesíti a segítő kutyát, amikor kimondja, hogy a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása érdekében a fogyatékos személy az önálló életvitelét segítő kutyáját – külön jogszabályban meghatározottak szerint – bevisetheti a közszolgáltatást nyújtó szerv, intézmény, szolgáltató mindenki számára nyitva álló területére.⁹ A rendelkezésből látszik, hogy a törvény keretjellel szabályozza a segítő kutya igénybevételét, míg a részletszabályok megállapítását külön jogszabályra bízza. A felhatalmazó rendelkezések között a Fot. felhatalmazza a szociál- és nyugdíjpolitikáért felelős minisztert, hogy a közszolgáltatások igénybevételének, és a személyi segítség feltételeinek biztosítása érdekében rendeletben állapítsa meg a fogyatékos személyt az egyenlő esélyű hozzáféréshez fűződő joga gyakorlásában és önálló életvitelében segítő kutya kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályait, valamint a segítő kutya kiképzését végző személyek képzésének szakmai és vizsgakövetelményeire vonatkozó szabályok megalkotására.¹⁰

3. A segítő kutyákra vonatkozó jogi szabályozás

2009-ben hatályba lépett a segítő kutyákra vonatkozó miniszteri rendelet. Ez komoly előrelépést jelentett a fogyatékos személyek életkörülményeinek javításában, esélyegyenlőségének megvalósításában. Az évek során ugyanakkor ráterelődött a figyelem arra, hogy a jogszabály számos hiányosságban szenved, illetve a kapcsolódó jogszabályokban is hiányzik helyenként a koherencia. Az alapvető jogok biztosa 2013-ban kiemelt figyelmet fordított a fogyatékossgal élő személyek alapjogainak védelmének vizsgálatára, melynek megállapításait a biztos 2014-es

⁷ Fot. 4. § a).

⁸ A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény 1. cikk.

⁹ Fot. 7/C. §.

¹⁰ Fot. 30. § (2) bekezdés.

beszámolója tartalmazza. Megjegyzendő, hogy az alapvető jogok biztosa már 2008-ban vizsgálta a vakvezető kutyákkal közlekedők helyzetét. Az akkori jelentésben feltárt visszasság megszüntetése érdekében kezdeményezte a jogszabályok olyan jellegű módosítását, hogy a vakvezető kutyával közlekedő személyek az ételkészítésre alkalmas helyekre segítő kutyájukkal is beléphessenek. A miniszter egyetértett a kezdeményezéssel, sőt a védelem körét szélesebb körben határozta meg. Valamennyi, a fogyatékosággal élőket az egyenlő esélyű hozzáféréshez fűződő jogot biztosító, önálló életvitelüket segítő, vagy veszélyhelyzet elhárítását segítő kutyára kiterjesztette.¹¹

A 2009. decemberében hatályba lépett rendelkezések szerint a segítő kutyát alkalmazó személy jogosult a kutyát használni a közszolgáltatást nyújtó szerv, intézmény területén és egyéb, mindenki számára nyitva álló létesítményben vagy területen. Ilyen a tömegközlekedési eszköz, üzlet, ideértve az ételkészítésre alkalmas üzletet és a vendéglátó üzletet is, a bevásárlóközpont, a piac, a vásár, a szálláshely, a játszótér, a közművelődési, oktatási, szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmény, a közfürdő, az állatkert, a közterület.¹² Ez lényeges előrelépést jelentett, hiszen a vakvezető kutyák mellett számos egyéb, fogyatékosággal élő személyt segítő kutyára került kiterjesztésre a szabályozás, továbbá bővült a segítő kutyával látogatható helyek köre is. Emellett fontos hangsúlyozni azt is, hogy „a segítő kutyák – a gazdájuknak nyújtott lelki, illetve fizikai segítségen túl – közvetve és közvetlenül hozzájárulnak a fogyatékosok társadalmi integrációjának sikerességéhez”¹³.

Négy évvel később a biztos utóvizsgálatot tartott. Ennek keretében megkeresett különféle közszolgáltatókat, illetve kereskedelmi üzletláncokat egyaránt. A megkeresett közszolgáltatók válaszaiból az a következtetés volt levonható, hogy azok igyekeztek mindent megtenni annak érdekében, hogy a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést, akadálymentes és segítő kutyával is megközelíthető helyeket biztosítsanak.¹⁴

A biztos megkeresett kiképző szervezeteket is, amelyek arról tájékoztatták, hogy bár lényeges előrelépés történt a jogszabályváltozás eredményeként, ugyanakkor több problematikus kérdésről tájékoztatták a biztost. Továbbra is vannak olyan szolgáltatók, akik nem engedik be a segítő kutyát. Ez többnyire abból adódik, hogy nem ismerik, vagy tévesen ismerik a jogszabályi rendelkezéseket. Problémaként jelezték azt is, hogy a jogszabályok nem rendelkeznek a közszolgáltatást nyújtó intézmények jogszabályi kötelezettségének ellenőrzéséről, valamint az azok megszegése esetén alkalmazható hatékony szankciókról sem. További problémát

¹¹ Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2014. Alapvető jogok Biztosának Hivatala, 2015. 102. o.

<https://www.ajbh.hu/documents/10180/2119301/AJBH+Besz%C3%A1mol%C3%B3+2014.pdf/e4cb6abb-2b16-4f67-bcdf-e24ccb74cca2?version=1.0&t=1427366355869>

¹² Uo.

¹³ Loványi Eszter – Piczkó Katalin: Társadalmi szemléletformálás és integráció támogatása segítő kutyák bevonásával, avagy a négylábú segítő társak sokrétű szerepe. *Gyógypedagógiai Szemle*, 41 (2013) 2., 101. o.

¹⁴ Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2014. Alapvető jogok Biztosának Hivatala, 2015. 102. o.

<https://www.ajbh.hu/documents/10180/2119301/AJBH+Besz%C3%A1mol%C3%B3+2014.pdf/e4cb6abb-2b16-4f67-bcdf-e24ccb74cca2?version=1.0&t=1427366355869>

okozott, hogy a kiképzés alatt álló kutyákra a jogszabály nem vonatkozik, így nehéz azokat felkészíteni váratlan helyzetekre, a kiképzés alatt álló kutyák bejutása lényegében a szolgáltatók jóindulatán múlik.¹⁵

A biztos jelentésében rámutatott arra is, hogy a segítő kutyát kiképző szervezetek folyamatosan forráshiánnyal küzdenek, így előfordul, hogy a fogyatékosággal élő személy akár éveket vár segítő kutyára. Kiemelte a biztos azt is, hogy a szabálysértési törvény¹⁶ (a továbbiakban: Sztv.) nem állt összhangban a segítő kutyákra vonatkozó szabályozással. Az Sztv. ugyanis csak a vakvezető és mozgáskorlátozottakat segítő kutyák póráz és szájkosár nélküli bevitelét tette lehetővé közszolgáltatást nyújtó helyekre. Így a szintén segítő kutyának minősülő hangot jelző, rohamjelző, személyi segítő, terápiás kutyák bevitelére nem biztosított jogszerű lehetőséget. Ezt a biztos az ilyen kutyát alkalmazó személyek hátrányos megkülönböztetésének minősítette.¹⁷

A biztos által felvetett problémák megoldására – így például az Sztv. szabályainak összhangba hozására a segítő kutyákról szóló rendelettel - azonban sajnálatos módon még évekig kellett várni. Az egyik kérdés megoldásaként 2016-ban bekerült a rendeletbe egy olyan szabály, amely szerint az erre jogosító tanúsítvánnyal rendelkező személy jogosult arra, hogy a kiképzés alatt álló kutyával, kiképzés céljából mindazokban a létesítményekben tartózkodhasson, mint a fogyatékkal élő személy a segítő kutyával. Így azóta megfelelő garanciákkal biztosított a segítő kutyák kiképzéséhez szükséges helyek látogatása a kiképzés, esetlegesen a kutyát érő váratlan helyzetek megismerése érdekében, megkönnyítve ezáltal a kiképző szervek munkáját.

4. A személyi segítő kutyával kapcsolatos szabályozási problémák

A személyi segítő kutyákkal kapcsolatos szabályozási problémák az alapvető jogok biztosához érkezett panasz kivizsgálásának eredményeként kerültek felszínre. A panaszban foglalt szabályozási koherencia hiánya több irányú volt.

Egy autista gyermeket nevelő szülő fordult panasszal a biztoshoz, akiknél a gyermek személyi segítő kutyával élt. A szülő több problémát is felvetett. A panaszos a segítő kutyák felvezetésére vonatkozó vizsgát tett, annak érdekében, hogy segítő kutyáikkal autista gyermeke mindennapjait segíteni tudja. Azt kifogásolta, hogy a rendelet nem rendezi a felvezető, a fogyatékos személy jogosultságainak körét a segítő kutya alkalmazásával kapcsolatos jogosultságok tekintetében. Így például amíg a gyermek fejlesztő foglalkozáson vesz részt, a felvezető (szülő) nem tudja

¹⁵ Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2014. Alapvető jogok Biztosának Hivatala, 2015. 103. o.

<https://www.ajbh.hu/documents/10180/2119301/AJBH+Besz%C3%A1mol%C3%B3+2014.pdf/e4cb6abb-2b16-4f67-bcdf-e24ccb74cca2?version=1.0&t=1427366355869>

¹⁶ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről.

¹⁷ Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2014. Alapvető jogok Biztosának Hivatala, 2015. 103. o.

<https://www.ajbh.hu/documents/10180/2119301/AJBH+Besz%C3%A1mol%C3%B3+2014.pdf/e4cb6abb-2b16-4f67-bcdf-e24ccb74cca2?version=1.0&t=1427366355869>

egyéb ügyeit intézni, így arra kényszerülnek, hogy otthon hagyják a segítő kutyát, amely viszont ezidő alatt nem tudja teljesíteni feladatát, amire kiképezték (például kioldás dührohamok közben). Szintén szerepelt a panaszban, hogy a szabálysértési törvény a segítő kutya fogalmát a vakvezető és a mozgásában korlátozott segítő kutyák körére szűkíti. Végül a panaszos kifogásolta azt is, hogy a segítő kutyát alkalmazó fogyatékos személyek foglalkoztatásában is akadályként jelenik meg a segítő kutya alkalmazása, mivel a munkahely nem minősül a rendeletben szabályozott, mindenki számára nyitva álló létesítménynek.¹⁸

A panaszbeadvánnyal felvetett kérdésekkel kapcsolatban a biztos tájékoztatást kért a tárgykör szerint érintett minisztériumoktól szakmai álláspontjukról és a tervezett intézkedésekről. A Belügyminiszter az Sztv. rendelkezésével kapcsolatban tájékoztatta a biztost, hogy a felvetett problémával egyetért és az Sztv. következő módosítása során figyelemmel lesz arra, hogy a „veszélyeztetés kutyával” tényállásban a segítő kutya fogalma alá valamennyi segítő kutya bekerüljön.¹⁹

A szociális ügyekért és társadalmi felzárkóztatásért felelős államtitkár a megkeresésre adott válaszában arról tájékoztatta a biztost, hogy arra az esetre, amikor a felvezető és a gazda nagyobb távolságról érkezik olyan eseményre (például fejlesztés), ahol a segítő kutya felügyelete nem megoldott, a közreműködő szervezet (Magyar terápiás és Segítőkutyás Szövetség Egyesület) tájékoztatását is figyelembe véve, valóban életszerű, hogy a felvezető a fogyatékos személy elfoglaltsága alatt napi programjába olyan tevékenységet is beilleszt, amiben a segítő kutya nem tud részt venni. Az államtitkárság ennek ellenére arról tájékoztatta a biztost, hogy „a rendelet keretei között nem talált olyan szabályozási megoldást a tárca, ami az esetlegesen előforduló visszaélések, vagy a funkcióhoz szorosan nem kapcsolódó, parttalan segítő kutya használat veszélyét ne hordozná magában.”²⁰ Az Sztv. módosítását a tárca is indokoltan tartotta.

Az alapvető jogok biztosa áttekintette az Alaptörvény, a fogyatékossgal élők jogairól szóló nemzetközi egyezmény, és a kapcsolódó hazai jogszabályok mellett az Alkotmánybíróság gyakorlatát is. Mindezekre figyelemmel a tárcák válasza alapján az Sztv. szabályozási anomáliájának jövőbeni megoldására tett javaslatot pozitív előrelépésnek tartotta.

A gazda (felvezető), fogyatékossgal élő személy és a segítő kutya hármasságának kapcsolatának viszonylatában az alapvető jogok biztosa a következőket állapította meg. A segítő kutya alkalmazása – különösen abban az esetben, amikor nem a fogyatékos személy a gazda, illetve a fogyatékos gyermekek esetében – közvetlenül

¹⁸ Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-735/2017. számú ügyben. 2. o.
https://www.ajbh.hu/documents/10180/2602747/Jelent%C3%A9s+a+seg%C3%ADt%C5%91+kuty%C3%A1k+haszn%C3%A1l%C3%B3inak+jogair%C3%B3l+735_2017.pdf/31579162-c2c8-4eaa-b24f-a7b667b5581e?version=1.0&t=1485775240447

¹⁹ Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-735/2017. számú ügyben. 2. o.
https://www.ajbh.hu/documents/10180/2602747/Jelent%C3%A9s+a+seg%C3%ADt%C5%91+kuty%C3%A1k+haszn%C3%A1l%C3%B3inak+jogair%C3%B3l+735_2017.pdf/31579162-c2c8-4eaa-b24f-a7b667b5581e?version=1.0&t=1485775240447

²⁰ Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-735/2017. számú ügyben. 3. o.
https://www.ajbh.hu/documents/10180/2602747/Jelent%C3%A9s+a+seg%C3%ADt%C5%91+kuty%C3%A1k+haszn%C3%A1l%C3%B3inak+jogair%C3%B3l+735_2017.pdf/31579162-c2c8-4eaa-b24f-a7b667b5581e?version=1.0&t=1485775240447

kihát a fogyatékos személy környezetére, személyi körülményeire, adott esetben a hozzátartozóira is, akik számára a segítő kutya alkalmazása így jogokat és kötelezettségeket egyaránt keletkeztet.

Ebből adódóan a biztos szerint „nem indokolt a jogi szabályozás megoldását az esetlegesen előforduló visszaélések, vagy a funkcióhoz szorosan nem kapcsolódó, parttalan segítő kutya használat veszélyének” gyanújához kötni, amellyel nem állítható szembe a fogyatékos gyermeket nevelő és egyben a fogyatékos személy érdekében segítő kutyát alkalmazó szülő sok esetben erőn felüli felelősség- és tehervállalása”.²¹ A Biztos mindezeket figyelembe véve arra a megállapításra jutott, hogy a fogyatékos személy segítése és támogatása érdekében segítő kutyát alkalmazó felvezető (gazda) jogi státusza rendezetlen, jogosultságai pedig nem rögzítettek a segítő kutyákról szóló rendeletben. Az ebből fakadó megszorító jogalkalmazási gyakorlat a jogbiztonság követelményével kapcsolatos visszásságot idéz elő, továbbá visszásságot okoz a minden embert egyenlő mértékben megillető emberi méltósághoz való joggal, az egyenlő bánásmód követelményével, a fogyatékossgal élő személyek kiemelt védelmének állami kötelezettségével összefüggésben, továbbá nem felel meg a fogyatékossgáról szóló nemzetközi egyezményből eredeztethető kötelezettségeknek sem.²²

A vizsgálatot lezáró intézkedések keretében az alapjogi visszásság megszüntetésére és jövőbeni bekövetkezésének megelőzésére az alapvető jogok biztosa mindhárom problémás kérdés vonatkozásában javaslatot tett.

A belügyminiszternek javasolta, hogy fontolja meg a szabálysértési törvény módosításának kezdeményezését a jelentésben szereplő megállapítások alapján.

Az Emberi Erőforrások Miniszterét arra kérte fel a biztos, hogy fontolja meg olyan irányú módosításának kezdeményezését, amely a fogyatékos személy segítése céljából kutyát felvezető személy (gazda) jogi helyzetét megkülönböztetés nélkül biztosítja.

Az emberi erőforrások miniszterét a biztos felkérte arra is, hogy fontolja meg olyan kampányok szervezését, amelyek célja a hatóságok és közszolgáltatást nyújtó szervezetek minél szélesebb tájékoztatása.²³

Azt, hogy a fogyatékos személyek foglalkoztatásában akadályként jelenik meg a segítő kutya alkalmazása, a munkaviszony túlnyomóan magánjogi jellege miatt, továbbá konkrét ügy hiányában a biztos nem tartotta eredményesen vizsgálhatónak.

A szabálysértési törvény 2017-ben történő módosítása a segítő kutyákról szóló

²¹ Az alapvető jogok biztosságának jelentése az AJB-735/2017. számú ügyben. 12. o.
https://www.ajbh.hu/documents/10180/2602747/Jelent%C3%A9s+a+seg%C3%ADt%C5%91+kuty%C3%A1k+haszn%C3%A1l%C3%B3inak+jogair%C3%B3l+735_2017.pdf/31579162-c2c8-4eaa-b24f-a7b667b5581e?version=1.0&t=1485775240447

²² Az alapvető jogok biztosságának jelentése az AJB-735/2017. számú ügyben. 12. o.
https://www.ajbh.hu/documents/10180/2602747/Jelent%C3%A9s+a+seg%C3%ADt%C5%91+kuty%C3%A1k+haszn%C3%A1l%C3%B3inak+jogair%C3%B3l+735_2017.pdf/31579162-c2c8-4eaa-b24f-a7b667b5581e?version=1.0&t=1485775240447

²³ Az alapvető jogok biztosságának jelentése az AJB-735/2017. számú ügyben. 14. o.
https://www.ajbh.hu/documents/10180/2602747/Jelent%C3%A9s+a+seg%C3%ADt%C5%91+kuty%C3%A1k+haszn%C3%A1l%C3%B3inak+jogair%C3%B3l+735_2017.pdf/31579162-c2c8-4eaa-b24f-a7b667b5581e?version=1.0&t=1485775240447

rendelet és az Sztv. közötti ellentmondást megszüntette, oly módon, hogy bevezette a segítő kutya fogalmát, továbbá utaló szabályt tartalmaz a segítő kutyákról szóló kormányrendeletre.²⁴

A felvezető, a fogyatékossgal élő személy és a segítő kutya hármaskapcsolatának megfelelő rendezésére ugyanakkor napjainkig sem került sor. A rendelet továbbra sem szabályozza a felvezető jogosultságait, ami véleményünk szerint – ahogyan arra az alapvető jogok biztosa is rámutatott – hátrányt jelenthet a fogyatékkal élő személyek – különösen gyermekek – számára. A jövőben ezt a kérdést feltétlenül szükséges lenne megfelelően szabályozni.

Problémát okoz az is, hogy bár a jogszabály folyamatosan korszerűsödik, a közszolgáltatók egy része nem ismeri, vagy nem jól ismeri a rendelkezéseket, ahogyan arra egy tanulmány keretében végzett kérdőíves felmérés is rámutat.²⁵

5. A terápiás kutyákra vonatkozó szabályozási problémák

Az alapvető jogok biztosának jelentése hatására – amint láthattuk – több helyen módosult a terápiás kutyákra vonatkozó jogi szabályozás (is). Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a biztos jelentések és az azokban megfogalmazott javaslatok általánosságban a segítő kutyákkal kapcsolatos jogi szabályozás problematikus pontjaira fókuszáltak, és nem terjedtek ki külön a terápiás kutyákkal kapcsolatos szabályozásra. A terápiás kutyák a segítő kutyák csoportján belül speciálisnak tekinthetők a jogi szabályozás szempontjából. A segítő kutyákról szóló miniszteri rendelet a segítő kutyák hat típusát különbözteti meg: a vakvezető kutyát, a mozgáskorlátozott személyt segítő kutyát, a hangot jelző kutyát, a rohamjelző kutyát, a személyi segítő kutyát és a terápiás kutyát.²⁶ A segítő kutyák csoportjába tartozó első öt típusú kutya a fogyatékkal élő személyek hátrányainak enyhítését és esélyegyenlőségük biztosítását segíti elő. A terápiás kutya – a rendelet értelmében – a gyógypedagógiai a szociális szolgáltatások területén pedagógiai, pszichológiai, pszichiátriai, konduktív pedagógiai habilitációs, illetve rehabilitációs folyamatban alkalmazott kutya. E definícióból következik, hogy a terápiás kutyák funkciója nem a fogyatékkal élő személyek egyenlő esélyének biztosítása.

Fontos ezt hangsúlyozni azért is, mert 2019-ben éppen a terápiás kutyák alkalmazhatóságának kérdésével kapcsolatos ügyben készített az alapvető jogok biztosa jelentést. A biztos egy beérkezett panasz alapján folytatott vizsgálatot azzal kapcsolatban, hogy a vonatkozó jogszabályok nem tették lehetővé a terápiás kutyák alkalmazását egészségügyi intézményekben. A rendelet ezt a kérdést úgy szabályozta, hogy a Fot.-ban meghatározott, a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása érdekében a segítő kutyát alkalmazó személy számára

²⁴ Sztv. „Veszélyeztetés kutyával” elnevezésű tényállásnál (193. §).

²⁵ Lásd részletesen: Loványi Eszter: A segítő kutyák valóban szinte „bárhová” elkísérhetik gazdájukat? Közszolgáltatást nyújtó intézmények képviselőivel végzett interjúk vizsgálat eredményei. *A fogyatékossgágtudomány folyóirata*, (2021) 1., 194-215. o.

²⁶ 27/2009. (XII. 3.) SZMM rendelet a segítő kutyák kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályairól 2 § (1) bekezdés-

lehetővé tette a segítő kutyával tartózkodást és a segítő kutya használatát a közszolgáltatást nyújtó szerv, intézmény, szolgáltató területén és egyéb, mindenki számára nyitva álló létesítményben. A rendelet a közszolgáltatást nyújtó helyeket fel is sorolja, bár a felsorolás nem zárt, taxatív, hanem példálózó jellegű. Erre figyelemmel a panaszos arra hivatkozott, hogy az egészségügyi intézmények megtagadják a jogszabályokra hivatkozva a terápiás kutyák belépését, ebből következően ugyanakkor ezek a kutyák nem tudják maradéktalanul ellátni a rendeletben egyébként meghatározott feladataikat.²⁷

Az alapvető jogok biztosa a vizsgálat során megállapította, hogy a miniszteri rendeletben a segítő kutyákra vonatkozó fogalom és a segítő kutyák típusai – a terápiás kutyák kivételével – a fogyatékosággal élő személyek segítségét szolgálják. A terápiás kutya bármilyen személy használatára szolgálhat, alkalmazása nem esélyegyenlőségi céllal történik, hanem sokkal inkább egy szolgáltatás részeként. Erre tekintettel a biztos a panaszosnak a Fot. rendelkezéseibe ütközés okán megfogalmazott aggályait nem tartotta megalapozottnak.²⁸

A biztos ugyanakkor megállapította, hogy tekintettel a terápiás kutyák rendeletben meghatározott feladataira, e kutyák alkalmazásának szükségessége egészségügyi intézményekben is felmerülhet. Így a fent ismertetett – a rendeletben található – szabályozási megoldás nem felel meg a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság részét képező egyértelműség, normavilágosság követelményének.²⁹

Intézkedésként a biztos felkérte az Emberi Erőforrások miniszterét, hogy az alapvető jogok érvényesülésének garanciáját jelentő alkotmányos követelmény érvényesülése érdekében fontolja meg a miniszteri rendelet olyan tartalmú módosítását, amely lehetővé teszi a terápiás kutyák egészségügyi intézményekben való használatát.³⁰

Ennek eredményeként 2020-ban a miniszteri rendelet módosítására került sor, amelynek értelmében a terápiás kutyák az egészségügyi intézmények területére is beléphetnek, illetve ott tartózkodhatnak. Ez a terápiás kutyák alkalmazhatósága szempontjából lényeges előrelépés, mivel a módosítás eredményeként a terápiás kutyák egészségügyi intézménybe történő beengedése, annak érdekében, hogy ott (is) elláthassák feladataikat nem tagadható meg.

²⁷ Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-1499/2019. számú ügyben. 3. o.

https://www.ajbh.hu/documents/10180/2932608/Jelent%C3%A9s+a+ter%C3%A1pi%C3%A1s+kuty%C3%A1k+eg%C3%A9szs%C3%A9g%C3%A9g%C3%BCgyi+int%C3%A9zm%C3%A9nyekben+t%C3%B6rt%C3%A9n%C5%91+alkalmaz%C3%A1s%C3%A1r%C3%B3l+1499_2019/60b7cfd2-9d5d-c6f9-2646-9a5d3d3a74d7?version=1.0

²⁸ Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-1499/2019. számú ügyben. 7. o.

https://www.ajbh.hu/documents/10180/2932608/Jelent%C3%A9s+a+ter%C3%A1pi%C3%A1s+kuty%C3%A1k+eg%C3%A9szs%C3%A9g%C3%A9g%C3%BCgyi+int%C3%A9zm%C3%A9nyekben+t%C3%B6rt%C3%A9n%C5%91+alkalmaz%C3%A1s%C3%A1r%C3%B3l+1499_2019/60b7cfd2-9d5d-c6f9-2646-9a5d3d3a74d7?version=1.0

²⁹ Uo.

³⁰ Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-1499/2019. számú ügyben. 8. o.

6. Összegzés

Megállapítható, hogy a segítő kutyákra vonatkozó miniszteri rendelet megjelenése és szabályozása 2009-ben lényeges előrelépést jelentett, hiszen a fogyatékos személyek számára garanciákat biztosított esélyegyenlőségük megteremtéséhez. Mindemellett a rendelet számos hiányosságban szenvedett, és más jogszabályokkal sem állt összhangban. Elsősorban az alapvető jogok biztosának vizsgálatai eredményeként a szabályozási hiányosságok egy része napjainkra megszüntetésre került, aminek eredményeként a rendeletben szereplő segítő kutyák hatékonyabban képesek betölteni rendeltetésüket: a fogyatékossgal élő emberek hátrányainak kiküszöbölését. Annak ellenére, hogy a tanulmányban nem került részletes kifejtésre, szükségesnek tartjuk hangsúlyozni, hogy az utóbbi évtizedben a segítő kutyák köre jelentősen bővült. Míg először kizárólag vakvezető kutyák segítettek a látássérült emberek életvitelét, addig mára megjelent a segítő kutyák további öt típusa is, bár ezek száma sajnálatos módon még meglehetősen kevés (rohamjelző kutya mindösszesen három van az országban). A terápiás kutyák funkciója pedig lényegesen eltérő a segítő kutyák többi típusától, sőt lényegében nem a fogyatékkal élő személyek esélyegyenlőségét biztosítják. Mindemellett pozitív szerepük vitathatatlan.

Végezetül figyelmet érdemel az is, hogy a kutyák speciális képességeit viselkedésük kutatása eredményeként egyre jobban megismerik, így a jövőben szinte biztosra vehető, hogy további segítő kutya típusok képzésére fog sor kerülni³¹, aminek következtében a segítő kutyákról szóló rendelet folyamatos módosítása, vagy koncepcionális átgondolása lesz indokolt.

Irodalomjegyzék

- Bragyova András: *Az új Alkotmány egy koncepciója*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, MTA Állam- és Jogtudományi Intézet, Budapest, 1995.
- Loványi Eszter: A segítő kutyák valóban szinte „bárhová” elkísérhetik gazdájukat? Közszolgáltatást nyújtó intézmények képviselőivel végzett interjúk vizsgálatai eredményei. *A fogyatékossgtudomány folyóirata*, (2021) 1., 194-215. <https://doi.org/10.31287/FT.hu.2021.1.13>.
- Loványi Eszter – Piczkó Katalin: Társadalmi szemléletformálás és integráció támogatása segítő kutyák bevonásával, avagy a négylábú segítő társak sokrétű szerepe. *Gyógypedagógiai Szemle*, 41 (2013) 2., 95-111.
- Szauder Erik: Esélyegyenlőség és törvénykezés. *Iskolakultúra*, (2002) 11., 97-103.

³¹ 2022. áprilisában kezdte meg munkáját Magyarországon Európa egyetlen gluténjelző kutyája, amelyet egy külföldi kiképző segítségével képeztek ki a NEO Magyar Segítőkutya Egyesület keretein belül. https://www.csaladinet.hu/m/hirek/eletmod/etelallergia_anyagcsere/31718/magyarorszagon_segit_eu_ropa_egyetlen_glutenjelzo_kutyaja?fbclid=IwAR35yW519PCXMGi-N8RG6ylaYrf_r_1wFyF2uo4zRT-H3hFIKpuQrcBhvLE